

Великий льох (дуже стисло)

Тарас Шевченко

Великий льох

(Містерія)

Положил еси нас (поношение) соседом нашим, подражание и поругание сущим окрест нас. Положил еси нас в притчу во языцех, покиванию главы в людех.

Псалом 43, ст. 14 і 15

Три душі

Через Суботове летіли три пташечки і сіли на похиленому хресті на старій церкві. Це душі померлих, яких не пускають до раю, поки не розкопають великий льох.

Одна душа розповідає, що вона була вродливою дівчиною, жила у Суботові, гралася на цвинтарі з Юрасем-гетьманенком, вітав її й сам гетьман. Провина ж її полягає в тому, що вона перейшла гетьманові дорогу з повними відрами, коли він їхав у Переяслав присягати Москві.

Друга душа ще була маленькою, коли вбили всю її родину, просила й вона московського "копитана", щоб її вбили, та лишилася живою. Коли ж їхав дорогою московський цар, вона напоїла його коня. Ледве дійшла вона до хати, та й упала мертва. Поховала дівчину бабуса, на другий день не стало і її. Тому душу не пускають до раю.

Третя була немовлям, коли мати винесла її на берег Дніпра. У той час річкою в галері пропливала цариця Катерина. Дитина розплакалась і, щоб її розважити, мати показала їй галеру. Немовля усміхнулось:

Та й духу не сталої

Й мати вмерла, в одній ямі

Обох поховали!...

Чи я знала, ще сповита,

Що тая цариця —

Лютий ворог України,

Голодна вовчиця?..

Душі відлітають.

Три ворони

З трьох боків зліталися ворони і кричали, потім всілися на маяку, на горі посеред лісу. Одна розказує, що літала до Сибіру та вкрала в одного декабриста "трохи жовчі". Друга каже:

Три указа накаркала

На одну дорогу.

Укази були на будівництво залізниці між Петербургом і Москвою, де загинуло багато людей.

Ворони починають сваритися поміж собою, розподіляючи заслуги за зроблену

роботу.

Розказують ворони, що їм добре жилося за Івана Грозного та Петра I, бо тоді продавали в рабство людей.

Перша ворона сумує, що так важко знищити вільнолюбний дух козацький. З розмови виявляється, що перша ворона закликала інших двох дивитися на льох. Крім того, мають народитися близнюки. Один буде схожий на Гонту, захисник народу, другий же підтримуватиме катів. Обоє мати назвала Іванами.

Три лірники

У Суботов ідуть три лірники співати про Богдана. Один сліпий, другий кривий, а третій горбатий. Побачивши ворон, вони порівнюють їх з москалями. Потім розмовляють про царя.

Лірники побачили високі фігури. Один говорить, що їх поставили для панів, щоб спасалися під час потопу, інший вважає, що стоять вони, щоб з річки не брали води. Третій завважив, що краще поїсти, ніж говорити дурниці. Вони домовляються, що будуть співати пісні біля льоху. З тим і вклялися спати.

Коли старці сплять, коло льоху починається робота. Два дні тут копали без результатів, а тепер докопалися до муру. Начальство, що приїхало невдовзі, звеліло розламати стіни. За стінами знайшли козацькі кістяки в кайданах. Ісправник розсердився, бо мріяв знайти скарб. Він став лаятися, бити всіх. Дісталось і старцям, що співали про Богдана.

Так малий льох в Суботові

Москва розкопала!

Великого ж того льоху

Ще й не дошукалась.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Поема написана у 1845 р. Вона називається містерією, бо в ній є містичні образи передчасно померлих людей. Господь не приймає їх до раю, бо вони за життя прислужилися катам України. Тільки коли народ повстане, душі зможуть потрапити до раю.

У своєму творі Тарас Шевченко недвозначно засуджує об'єднання України з Росією.

Поема вважається центральним твором у "Кобзарі", бо поет піднімає тут проблему національної самосвідомості, втрати політичної незалежності, поневолення українців.